

Images II

1 Cloches à travers les feuilles 2 Et la lune descend sur le temple qui fut 3 Poissons d'or 1907

Images för piano utgavs i två häften om vardera 3 stycken, 1905 och 1907. De ska inte förväxlas med Images för orkester, som tillkom under åren 1905-12. Images betyder bilder och Debussy var ofta inspirerad av bilder. Inte så att hans musik försöker återge konkreta bilder, utan snarare de avtryck de sätter i själen.

Detta hindrar inte att man i det första stycket, *Klockor (hörda) genom löven*, mycket väl kan föreställa sig klockklang filtrerad genom trädgårdens grönska. Debussy lär ha haft kyrkklockorna i Rahon, en by i franska Jura, i tankarna. Där bodde den nära vännen Louis Laloy,¹ som skulle komma att bli Debussys första levnadstecknare. Och där hade Debussy upplevt den klockringning som ljuder från Alla helgons dag till döds-mässans slut dagen därpå, och som i romersk-katolska länder kallas Alla själars dag. Allt enligt Laloy. Stycket börjar med en två takters inledning av en fallande och stigande heltonsskala, som fortsätter även när temat hörs, ett tema som nog ska ge känslan av en klockringning (se övre notsystemet):

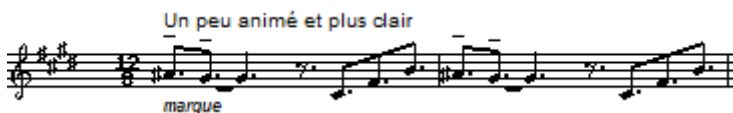
Det är inte svårt att tänka sig att mellanstämmans heltonsskala av trioler ska återge de filtrerande löven.² Temat fortsätter med nya klockklanger:

I slutet av första delen hörs ett bredare tema:

I styckets mellandel byts taktart. Temat går fortfarande i firtakt, men nedteckningen av bakgrundens skimrande tonlager underlättas säkert av den nya taktarten.

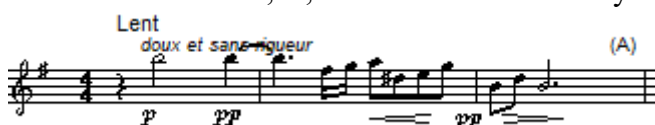
¹ Louis Laloy (1874-1944) hade många strängar på sin lyra. Han var både musiker och sinolog. Han skrev böcker om Debussy, Ravel, Stravinsky, Satie, Dukas och Rameau och talade förutom franska 7 språk, engelska, tyska, italienska, ryska, latin, grekiska och kinesiska.

² Notbilden är förenklad. Debussy har genomgående i Images II tre stycken notsystem. I dessa ligger notexemplens två översta system i huvudsak i originalets översta diskantsystem och notexemplens nedersta system i originalets mellansystem. Dessutom har Debussy ett tredje notsystem i baslav.

Det melodiska temat bygger på den pentatoniska skalan e, fissa, gissa, h, cissa.
En mycket förkortad första del återkommer och avslutar.

Vad kommer först, ett styckes titel, eller dess musik? I det andra stycket, kom nog musiken till först. Den har en speciell östasiatisk atmosfär och sinologen Laloy föreslog den poetiska titeln, *Och månen sänker sig över templet som en gång var*. Laloy tillägnades för övrigt stycket. Debussy hade på världsutställningen i Paris hört en gamelanorkester, både 1889 och 1900. Musiken gjorde stort intryck på honom.³ Debussy har i flera av sina verk hämtat inspiration från indonesisk musik. Gamelanorkestrarna domineras av slaginstrument, t.ex. xylofon- och marimbalknande instrument, ett faktum som kan anas i detta stycke. De olika temafraserna har i notexemplen markerats A-E.

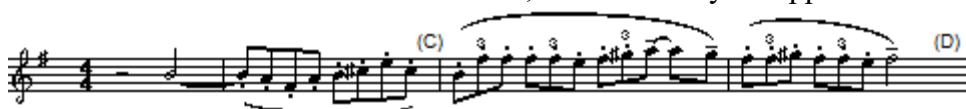
Det inledande temat, A, anslår tonen för hela stycket:

Temat återkommer i slutet av stycket. Andra pregnanta inslag är följande:

och nästa som innehåller två olika fraser, som senare dyker upp skilda från varandra.

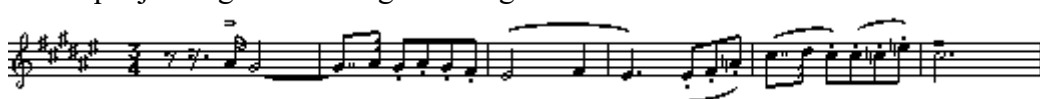

Ett nytt tema inleder ett längre mittparti: Det är naturligtvis de debussyska ackorden under temat som skapar den alldeles speciella atmosfären:

Detta parti kan betraktas som ett genomföringsparti eftersom fraserna B, C och D här dyker upp i olika sammanhang. I en 12 takter lång avslutning hörs på nytt temana A-D.

Kanske är *Guldfiskar* det mest spelade stycket i Image II. Utan att vara pianist kan nog de flesta ana att solisten ställs inför stora utmaningar. Mot ett skimrande tremolo-ackompanjemang utbreder sig efter några takter temat:

Det fortsätter i ungefär samma stil:

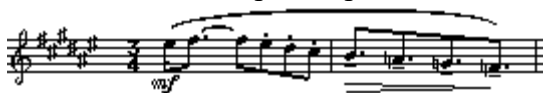

³ Gamelan är en orkesterform som förekommer på Bali och Java. Musiken används inom teater, dans och i sakrala och profana riter.

Helt annorlunda är temat i mellandelen:

”Som om guldfiskarna nästan hoppade ut ur vattenskålen” skrev en kommentator. Andra teman som spinner på samma tråd som de två första är:

och

Hela stycket som säkert vill ge en bild av ljusets brytning och glitter i en skål med simmande guldfisk, är ett virtuosnummer i den högre skalan.

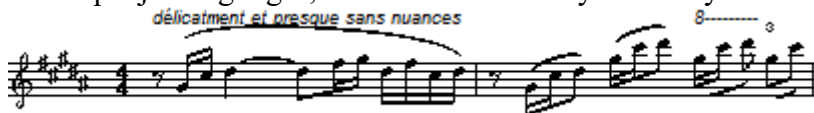
Estampes

1 Pagodes 2 La soirée dans Granada 3 Jardins sous la pluie
1903

Genombrottsverket för Debussys impressionism anses vara *Förspel till en fauns eftermiddag* (1892-94). På samma sätt räknas *Estampes* som Debussys första ”äkta” impressionistiska verk för piano.

I *Pagodes* vill Debussy med hjälp av pentatonisk skala och imitation av kinesisk och japansk melodik frammana en östasiatisk stämning. Debussy hade på Parisutställningen 1889 bevistat en konsert med en gamelanmusikgrupp från Java som hade satt outplånliga intryck.⁴ Stycket har föredragsbeteckningen *Modérément animé*. Den har kompletterats med uppmaningen att *nästan inte nyansera*, d.v.s. undvika för stora skillnader i dynamik och kanske också avstå från rubaton. Det är alltså fråga om ett typiskt stämningmåleri där temana lätt maskeras av ackompanjemanget. Stycket har tredelad form, ABA-coda

Efter två takters introduktion hörs ett pentatoniskt tema.⁵ Det har nästan karaktär av en ackompanjemangsfigur, och den får stort utrymme i stycket:

⁴ Gamelan är en musiktradition från Sydostasien. Den hördes första gången 1889 på världsutställningen i Paris. Gamelanorkestrarna domineras av slagverksinstrument av olika slag och enligt Debussy var europeisk percussion i jämförelse med javanesisk mest att betrakta som primitivt oljud från en kringresande cirkus. Det finns även stråkinstrument och sångerskor. Musiken är till stora delar polyfon. Enligt Debussy var Palestrinas polyfoni och kontrapunktik närmast att betrakta som en barnlek jämfört med den javanesiska gamelanmusiken

⁵ En pentatonisk skala är t.ex. C, D, E, G, A. Samma intervall mellan tonerna har de svarta tangenterna på pianot. I temat i första notexemplet ovan ligger samtliga toner på de svarta tangenterna (F# G# A# C# D#). Temat i notexempel 2 är också pentatoniskt med en skala som börjar på H (H C# D# F# G#)

Snart hörs emellertid toner av genuinare temakarakter:

En kortare mittdel, B, lanserar ytterligare ett handfast tema med tydlig östasiatisk prägel.

I mitten av B hörs ett nytt tema i samma pentatoniska skala som tema 2 ovan (se fotnot nedan).

Första delen, A, återkommer. Här kan man även höra tema 4.

La soirée dans Granada har många melodier. Några av dem presenteras nedan. Den spanska atmosfären framlockas av en skala som ibland kallas den arabiska. Den kännetecknas av intervaller med $1\frac{1}{2}$ tonsteg mellan tonerna 2-3 och 6-7.⁶ Dessa större hopp i skalan ger en orientalisk touch, som också påminner om judisk musik och spansk flamenco. Ytterligare spansk accent skapas av styckets rytm, som Debussy lånat av habaneran, en dans som förknippas med Spanien men kommer från Kuba, och som fått sitt namn av huvudstaden, Havanna. Man kan även ana imitationer av gitarrrens speciella spelteknik.

Till ett punkterat habanera-ackompanjemang (övre notsystemet) hörs snart det första temat:

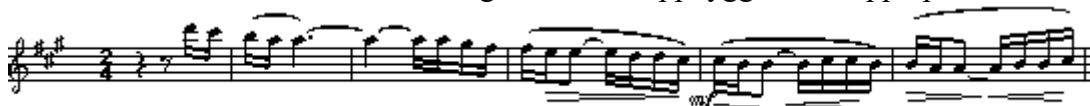

Det stora skal-intervallet ($1\frac{1}{2}$ tonsteg), som vi brukar förknippa med den spanska musiken hittas i notexemplens 3:e takt, tonerna hiss (= c) och a i triolen.

En annan ofta återkommande fras sticker ut med sin raffinerade impressionistiska harmonik.

Efter ett crescendo hörs sedan ett magnifikt tema uppbyggt av ett upprepat motiv:

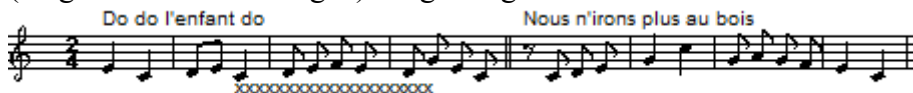
⁶ Skalan i styckets första tema är C#, D, E#, F#, G#, A, H#. Det är höjning av tonerna 3 och 7 med ett halvt tonsteg som skapar intervallet $1\frac{1}{2}$ tonsteg till närmast föregående ton. Om man utgår från den E-frygiska skalan E, F, G, A, H, C, D och höjer tonerna G och D erhålles samma skala: E, F, G#, A, H, C, D#.

Kulmen nås med ett synkoperat och sugande tema där ingen lyssnare behöver sväva i okunskap om i vilket land vi befinner oss (första tonen ska spelas en oktav högre!):

Dessa melodier återkommer flera gånger i detta färgstarka stycke.

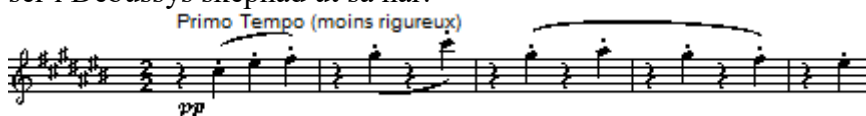
Tredje ”satsen”, *Jardins sous la pluie*, beskriver en upplevd regnstorm i en trädgård i staden Orbec, Normandie. Debussy utnyttjar här två barnvisor, dels en vaggsång *Do, do, l'enfant do* (Sov, sov, barn, sov), dels en för lite äldre barn, *Nous n'irons plus au bois*, (Vi går inte mer till skogen) De går ungefär så här:

Redan i de första takterna hör man vaggsångens understreckade toner i ett tema som nästan döljs av ”regn”-utsmyckningarna:

Den andra visan dyker upp efter knappt 2 minuter av det ca 4 minuter långa stycket och ser i Debussys skepnad ut så här:

Regnet och stormen kulminerar men – förefaller det – upphör och bedarrar i slutet. Men om man rätt ska tolka det i slutet flera gånger upprepade 2:a temat, vill barnen ändå inte gå ut i skogen.